

Minor Financieel Advies en Ondersteuning

Studiehandleiding

Afdeling Voltijd

**Hogeschool voor Economische Studies
HES/DEM**

Studiejaar: 2012 - 2013

Auteurs: Susan Swaan en Willem Landman

Opleidingsmanager: P.M. van Sraten

Semesterverantwoordelijke: Willem Landman

ECTS: 30

Code: ???

Studiejaar: 2012 - 2013

E-mail: J.W.Landman@hva.nl

Intranet: Nnet

Documentversie: 1.1

Datum: januari 2013

Inhoudsopgave	
1. Introductie	4
1.1 <i>Krachtwijken en Boot</i>	4
1.2 <i>Instroom</i>	4
2. Doelstellingen	5
2.1 <i>competenties</i>	5
2.2 <i>Competenties binnen de minor</i>	5
2.3 <i>Doelstelling in relatie tot de hbo</i>	7
2.4 <i>Doelstelling van het gehele programma</i>	7
3. Programma	7
3.1 <i>Opzet</i>	7
3.2 <i>Werkvormen</i>	8
3.3 <i>Studiemateriaal</i>	8
3.4 <i>Planning</i>	9
4. Toetsing, beoordeling en feedback	10
4.1 <i>Toetsen en toetsmomenten</i>	10
4.2 <i>Beoordeling</i>	11
4.3 <i>Feedback</i>	11
4.4 <i>Herkansing</i>	11
5. Interne kwaliteitszorg	11
6. Studiebegeleiding	11
Bijlagen	12
1. <i>Competenties uitgewerkt in indicatoren en gedrag</i>	
2. <i>Lesprogramma's</i>	
3. <i>Mini-OER Financieel Advies en Ondersteuning</i>	
4. <i>Koppeling, HBO – en BBA standaard, DEM competenties en Dublin descriptoren</i>	

1. Introductie

1.1 Krachtwijken en Boot

Via het project Krachtwijken verbindt de Hogeschool van Amsterdam zich met de stad en wordt er meegedacht over oplossingen voor problemen in vijf Amsterdamse wijken. Het gaat om wijken waar veel problemen zijn op het gebied van leefbaarheid, veiligheid, leren, opgroeien en talentontwikkeling, participatie, integratie, werk en economie. De HvA is actief in de *Buurtwinkels voor Onderwijs, Onderzoek en Talentontwikkeling (BOOT)*.

Een BOOT fungeert als bemiddelingspunt voor coaching en mentoring - bijvoorbeeld huiswerkbegeleiding - maar ook als juridisch adviespunt, voorlichtingsloket over studeren in het middelbaar en hoger onderwijs, uitvalsbasis voor onderzoekers die betrokken zijn bij de onderzoeksprojecten in het kader van de Amsterdamse Wijkaanpak, etc.

Bij de BOOT-winkels is behoefte aan medewerkers die algemene voorlichting kunnen geven op het gebied van:

- verzekeren
- belasting
- pensioenen
- sparen en lenen
- schuldhulp
- budgetteren etc. etc.

Tevens is de HvA partner in het platform CentiQ, Wijzer in geldzaken, een initiatief van het Ministerie van Financiën, waarin ruim veertig [partners](#) uit de financiële sector, de overheid, voorlichtings- en consumentenorganisaties en de wetenschap, samenwerken aan financiële bewustwording en educatie van de consument. De partners presenteerden zomer 2008 het Actieplan Wijzer in geldzaken 2008 - 2013. Partners geven uitvoering aan een strategische agenda met programma's en projecten, met als doel de financiële kennis en vaardigheden van de consument te verbeteren en een actieve houding te stimuleren, zodat consumenten bewuste financiële keuzes kunnen maken.

Deze minor biedt studenten de mogelijkheid om zich in een halfjaar te bekwamen in alle voornoemde gebieden. Tevens wordt ruimschoots aandacht besteed aan gespreks- en adviesvaardigheden en dient in het tweede blok van de minor in samenwerking met BOOT een voorlichtings- en adviesproject vorm te worden gegeven.

1.2 Instroom

Het niveau van de minor is gericht op het hbo-kennisniveau dat aan het einde van het tweede jaar bereikt is. Deze minor is toegankelijk voor alle studenten en is met name gericht op studenten die een financiële studie volgen en zich op sociaal maatschappelijk gebied willen bekwamen, en op studenten die een sociaal maatschappelijke studie volgen maar zich op financieel gebied willen bekwamen.

Een toelatingstoets kan deel uitmaken van de instapvoorwaarden. Dit is afhankelijk van de basiskennis die verondersteld wordt, en daarmee van de major van de student.

2. Doelstellingen

2.1 Competenties

Doel van het werken met competenties

Gedurende de gehele opleiding werkt een student aan de ontwikkeling van zijn / haar competenties. De competentiebeschrijvingen geven richting aan deze ontwikkeling. De (gedrags)criteria kunnen worden gebruikt:

- **als referentiekader voor het ontwerpen van competentiegerichte leeromgevingen.** De opleiding kan het onderwijs vormgeven op basis van de gedragscriteria en de studenten hierin sturen, begeleiden en toetsen. Om de competenties te kunnen ontwikkelen, is het van belang leersituaties (opdrachten, projecten, stages, afstudeeropdrachten etc.) te bieden die studenten in staat stellen de competenties te kunnen ontwikkelen.
- **als referentiekader bij toetsing en beoordeling van de competenties:** De competentiebeschrijvingen zijn het referentiekader bij de competentieontwikkeling van de student. Door feedback van en beoordeling door verschillende beoordelaars en in verschillende contexten kan student sturing geven aan zijn ontwikkeling. De student krijgt gedurende 4 jaar in dezelfde bewoordingen informatie over het niveau van zijn competentieontwikkeling.
- **bij het beoordelen van (eind)opdrachten en beroepsproducten aan de hand van specifieke (gedrags)criteria.** De (gedrags)criteria kunnen worden vertaald naar beoordelingscriteria voor de beoordeling.

2.2 Competenties binnen de minor

Binnen de Minor Financieel Advies en Ondersteuning staan de volgende competenties centraal:

- 1- Vakkundigheid (Onderzoekend vermogen, analytisch vermogen, conceptueel vermogen en oordeelsvorming)
- 2- Communiceren
- 3- Klantgerichtheid
- 4- Ethisch handelen (empatisch vermogen)
- 5- Interculturele sensitiviteit
- 6- Ontwikkelingsgericht handelen

Je werkt gedurende de hele minor aan de ontwikkeling van algemene hbo-competenties.

- Bij vakkundigheid gaat het vooral om de volgende vaardigheden: onderzoekend zijn, kunnen analyseren, vanuit concepten kunnen denken en een oordeel kunnen vormen. Natuurlijk is kennis van actuele theorieën en visies daarbij onontbeerlijk.
- Bij communiceren gaat het erom dat je je relatiegericht en toegankelijk opstelt, waarbij je je steeds bewust bent van je verantwoordelijkheid naar de klant. De competenties Klantgerichtheid, Ethisch handelen en Interculturele sensitiviteit horen daar vanzelfsprekend bij.
- Bij ontwikkelingsgericht handelen staat je reflecterend én zelfregulerend vermogen centraal.
- De minor bestaat uit 10 onderdelen. In ieder onderdeel dienen competenties middels het uitvoeren van opdrachten en toetsen aangetoond te worden:

Onderdeel	Competenties	Werkvorm	Toetsvorm
Verzekeren	Vakkundigheid Analytisch vermogen	Hoorcollege, gastcollege en excursie	Schriftelijke toets en opdracht
Lenen	Vakkundigheid Analytisch vermogen	Hoorcollege en excursie naar het Geldmuseum	Schriftelijke toets
Sparen en beleggen	Vakkundigheid Analytisch vermogen	Hoorcollege, excursie	Schriftelijke toets en opdracht
Omgaan met geld	Vakkundigheid Communiceren presenteren	Hoorcollege	Opdracht
Fiscaal	Vakkundigheid Analytisch vermogen	Hoorcollege, en excursie	Schriftelijke toets
Wonen en welzijn	Communiceren Presenteren Interculturele sensitiviteit	Werkcollege	Presentatie
Pensioen	Vakkundigheid Analytisch vermogen Communiceren Empatisch vermogen	Hoorcollege	Schriftelijke toets
Grootstedelijke problematiek	Vakkundigheid Analytisch vermogen Communiceren Presenteren Interculturele sensitiviteit	Hoorcolleges	Opdracht
Gespreksvaardigheden	Communiceren Presenteren Empatisch vermogen Interculturele sensitiviteit	Werkcollege	Presentatie
Bootproject	Vakkundigheid Analytisch vermogen Communiceren Empatisch vermogen	Projectuitvoering	Opleveren project

Zie tevens **bijlage 1**: *Competenties uitgewerkt in indicatoren en gedrag* voor een uitgebreide beschrijving van de competenties, en **bijlage 5** voor de *DEM competenties en Dublin descriptors*.

2.3 Doelstelling in relatie tot de hbo-kern kwalificaties

Steeds vaker is er tussen bevolkingsgroepen in de samenleving een kloof te signaleren op het gebied van financiële kennis en vaardigheden. De centrale overheid heeft de laatste jaren steeds vaker de verantwoordelijkheid voor het financieel reilen en zeilen op de burgers zelf afgewenteld. Denk bijvoorbeeld aan de ziektekostenverzekering die nu zelfstandig geregeld dient te worden of het aanvragen van subsidies en toelagen. Steeds meer mensen, en met name de lager geschoolden, ondervinden hierbij in toenemende mate problemen, waardoor zij onverzekerd en met hoge schulden door het leven gaan.

Studenten uit financieel georiënteerde opleidingen beschikken vaak over de kennis om deze mensen te helpen, maar hun carrièrepatroon is gericht op een baan in het bank- of verzekeringswezen. Maatschappelijk geschoolde studenten ontbeert het vaak aan de nodige financiële kennis. Derhalve biedt deze minor beide studentgroepen een unieke kans zich te profileren en een bijdrage te leveren aan de oplossing van voornoemde problemen. Tevens draagt deze minor bij aan de kans op een baan, want ook in de financiële sector wordt met waardering gekeken naar studenten die zich op maatschappelijk vlak hebben ontwikkeld.

2.4 Doelstelling van het gehele programma-aanbod

- De minor draagt bij aan verbreding en/of verdieping van de student
- De minor draagt bij aan de eindkwalificatie van de door de student gevolgde opleiding
- De minor is erop gericht studenten de theoretische en praktijkgerichte tools te geven om professioneel de **informerende adviesfunctie** uit te kunnen oefenen en klanten op adequate wijze te informeren en door te verwijzen bij financiële vragen.
- De minor draagt in het eerste blok bij aan de kennis en vaardigheden van studenten die noodzakelijk zijn om als adviseur binnen een BOOT te kunnen opereren. Hiertoe zal met name door kennisoverdracht en training een bijdrage worden geleverd.
- In het tweede blok wordt onderwijs aangeboden, maar studenten zullen voornamelijk in de praktijk actief zijn met het adviserend informeren van klanten, dan wel een traject te ontwikkelen dat een bijdrage levert aan een permanente wijze van informatieoverdracht op voornoemde gebieden. Voor vakinhoud zie de bijgeleverde Mini-OER in bijlage 4.

3. Programma

3.1 Opzet

Het semester bestaat uit twee blokken en is opgebouwd uit onderstaande onderdelen. De lesprogramma's vind je terug in bijlage 2.

- Verzekeringen
- Lenen en sparen en beleggen
- Omgaan met geld
- Belastingrecht (fiscaal)
- Pensioen
- Wonen en welzijn
- Grootstedelijke problematiek
- Spreekuuropdachten ter voorbereiding
- Gespreks- en adviesvaardigheden
- Praktijk

3.2 Werkvormen

Tijdens de colleges neem je zelf, als professional, een actieve rol in. We verwachten dat je sturing geeft aan je eigen leerproces en dat je een actieve, positief-kritische en lerende houding laat zien in de contacten met docenten en medestudenten. Op deze wijze kun je de leersituaties optimaal gebruiken voor de ontwikkeling van je competenties.

De docent ondersteunt je bij dit proces door de bespreking van relevante en actuele theorieën, concepten en praktijkvoorbeelden. Hij gaat met je in gesprek en geeft je feedback over je ontwikkeling, zodat je aan het eind van het semester door middel van de verschillende beroepsproducten kunt aantonen dat je de competenties Vakkundigheid, Communiceren, Klantgerichtheid, Ethisch handelen (empatisch vermogen), Interculturele sensitiviteit en Ontwikkelingsgericht handelen beheerst op het vereiste niveau. Bovendien geef je en ontvang je feedback van je medestudenten op je prestaties.

Interactieve hoor- en werkcollege

Het bespreken van cases en theorie vindt klassikaal plaats. De docent beoordeelt de oplossingen die zijn gekozen en geeft feedback. De theorie die je voorafgaand aan de colleges hebt bestudeerd, wordt hierin betrokken en verder uitgediept. De docent gaat in op vragen.

Voor het minoronderdeel "Boot" is gekozen voor de werkvorm projectuitvoering.

Er wordt een zelfstandige en kritische inbreng verwacht. De docent ondersteunt, verdiept en enthousiasmeert op basis van de vragen die de leerstof, de beroepsproducten en de cases bij je oproepen.

Bovenstaande werkwijze vereist vanzelfsprekend een gedegen voorbereiding van jouw kant.

Vandaar dat een groot deel van de studiebelasting is ingeruimd voor zelfstudie.

Zelfstudie

Ter voorbereiding wordt voor iedere college geformuleerd welke onderdelen uit de voorgeschreven literatuur je dient te bestuderen en zijn eventueel ter ondersteuning hiervan oefenopgaven en enkele cases voorhanden.

Je (individuele) voorbereiding is bepalend voor het maken van de beroepsproducten en de cases tijdens de colleges.

3.3 Studiemateriaal

Gedurende het eerste blok zal veelvuldig gebruik gemaakt worden van studiemateriaal dat door docenten zelf ontwikkeld is.

ISBN	AUTEUR	TITEL + DEEL	D R.	UI TG
978-90-8974-423-4	mr. P.M.C. Dekkers, en anderen	Inkomstenbelasting Theorieboek		Boo m
978-90-8974-434-0	mr. P.M.C. Dekkers, en anderen	Inkomstenbelasting Werkboek		Boo m
Aanvullende literatuur wordt via Studynet gepubliceerd.				

3.4 Planning

Het semester is onderverdeeld in twee blokken. Hieronder zie je per blok de weekplanning.

Kalender week				
36	03-sep	09-sep	1	Lesweek 1
37	10-sep	16-sep	2	Lesweek 2
38	17-sep	23-sep	3	Lesweek 3
39	24-sep	30-sep	4	Lesweek 4
40	01-okt	07-okt	5	Lesweek 5
41	08-okt	14-okt	6	Lesweek 6
42	15-okt	21-okt	7	Lesweek 7
43	22-okt	28-okt		Lesvrij
44	29-okt	04-nov	8	Toetsweek
45	05-nov	11-nov	9	Toetsweek
46	12-nov	18-nov	10	Herkansing
47	19-nov	25-nov	11	Lesweek 1 blok 2
48	26-nov	02-dec	12	Lesweek 2 blok 2
49	03-dec	09-dec	13	Lesweek 3 blok 2
50	10-dec	16-dec	14	Lesweek 4 blok 2
51	17-dec	23-dec	15	Lesweek 5 blok 2
52	24-dec	30-dec		Lesvrij
1	31-dec	06-jan		
2	07-jan	13-jan	16	Lesweek 6 blok 2
3	14-jan	20-jan	17	Lesweek 7 blok 2
4	21-jan	27-jan	18	Tentamens/ Presentaties
5	28-jan	03-feb	19	Tentamens/ Presentaties
6	04-feb	11-feb	20	Herkansing

4. Toetsing, beoordeling en feedback

4.1 Toetsen en toetsmomenten

Tot het afleggen van de toetsen binnen de minor, wordt binnen het collegejaar waarbinnen de minor wordt aangeboden, tenminste tweemaal de gelegenheid gegeven, de eerste maal direct aansluitend op het onderwijs in het desbetreffende minordeel/module.

Voor de financiële onderdelen zal het tentamen bestaan uit één integrale toets waarin alle onderdelen uit onderstaand schema zijn vertegenwoordigd, waarbij een schriftelijke toets genoteerd staat

Met betrekking tot een aantal onderdelen zal er tevens een opdracht verstrekt worden. Je docent zal je hierover nader informeren.

Zie voor meer informatie over de toetsvorm onderstaand schema:

Verdeling minordelen/modulen minor over blokken met studiepunten

BLOK 1		BLOK 2			
Onderdeel		Onderdeel		Groep/ individueel	Code EC
Verzekeren				Schriftelijke toets en opdracht	VZK 2
Lenen				Schriftelijke toets	LNN 2
Sparen en beleggen				Schriftelijke toets en opdracht	SBE 2
Omgaan met geld				Opdracht	GEL 2
Fiscaal				Schriftelijke toets	FIS 2
Wonen en welzijn				Presentatie	WWE 2
Pensioen				Schriftelijke toets	PEN 2
Grootstedelijke problematiek		Grootstedelijke problematiek		Via docent	GSP 3
Gespreksvaardigheden		Gespreksvaardigheden		Presentatie	GVA 3
BOOT		BOOT		Opleveren project	BPR 10
				Totaal stp:	30

4.2 Beoordeling

De beoordeling geschiedt op basis van.....

Hierbij zij opgemerkt dat er per toets minimaal een 5.5 behaald dient te worden bij een terugkerende normering van 1.0 -10.0.

Als alle minordelen zijn behaald worden alle 30 studiepunten binnen de major van de betreffende student geregistreerd, Het eindcijfer van de minor wordt berekend als het rekenkundig gemiddelde van de cijfers van de afzonderlijke minordelen, waarbij de studiepunten als wegingsfactor dienen.

4.3 Feedback

Feedback krijg je tijdens de feedbackweek van je docent

4.4 Herkansing

Een onvoldoende (cijfer lager dan 5,5) voor een tentamen/opdracht betekent een herkansing.

- De herkansing van het tentamen uit het 1^e blok vindt plaats in semesterweek 19.
- De herkansing van de opdrachten uit blok 1/2 vindt tevens plaats in semesterweek 19, (zie HES jaarplanning deeltijd op Nnet).

5. Interne kwaliteitszorg

De interne kwaliteitszorg van de minor is beschreven in het Kwaliteitszorgplan Minoren van de HvA en in de notitie *Kwaliteitszorg minoren HES*.

Minoren worden geëvalueerd overeenkomstig de module-evaluatie die binnen de HES gebruikelijk is.

6. Studiebegeleiding

Studiebegeleiding en informatievoorziening zijn adequaat gericht op de voortgang van de studie en sluit aan bij de informatiebehoefte van de studenten. Wanneer studenten problemen ondervinden tijdens het volgen van de minor, dan kunnen zij contact opnemen met de semesterverantwoordelijke, dhr. J.W. Landman.

Bijlagen

1. Competenties uitgewerkt in indicatoren en gedrag
2. Lesprogramma's
3. Mini-OER Financieel Advies en Ondersteuning
4. Koppeling, HBO – en BBA standaard, DEM competenties en Dublin descriptoren

Bijlage 1: Competenties uitgewerkt in indicatoren en gedrag

Beroepsspecifiek handelen

1. Vakkundigheid

Omschrijving: signaleert en analyseert beroepsvraagstukken c.q. problemen en komt tot beredeneerde oordelen en oplossingen, gebruikmakend van relevante en actuele theorieën, modellen, begrippen en technieken

Indicator	Criteria
Onderzoekend vermogen	<ul style="list-style-type: none"> - brengt in kaart welke verschillende aspecten aan een vraag/probleem kleven - vergaart relevante informatie (zowel marktgegevens als wetenschappelijke – en ervaringskennis: bedrijfsdocumentatie; wetenschappelijke bronnen, kennis via deskundigen/belanghebbenden) - stelt vragen, vraagt door, checkt informatie (vermijdt jumping-to-conclusions) - bekijkt een vraagstuk vanuit de belangrijkste betrokken (interne en externe) partijen en hun belangen
Analytisch vermogen	<ul style="list-style-type: none"> - rafelt complexe vraagstukken uiteen in deelaspecten/vragen - definieert de kern van vraagstukken/problemen - haalt de essentie en relevantie uit cijfermatig gepresenteerde gegevens - scheidt feiten van meningen/interpretaties - onderscheidt hoofd- van bijzaken - legt verbanden tussen (cijfermatige) gegevens, stelt oorzaak en gevolg vast, kan informatie cijfermatig of via modellen en diagrammen presenteren
Conceptueel vermogen	<ul style="list-style-type: none"> - signaleert relevante concepten/theorieën/modellen - past theorieën, modellen en begrippen op adequate wijze toe
Oordeelsvermogen	<ul style="list-style-type: none"> - beoordeelt oplossingen op vooraf opgestelde criteria - betreft mogelijke tegenargumenten in de oordeelsvorming - werkt bij ontbrekende informatie zonedig met beredeneerde aannames - trekt conclusies, voortvloeiend uit voorgaande analyse

Sociaalcommunicatief handelen

2. Communiceren

Omschrijving: communiceert effectief met diverse personen om gestelde doelen te bereiken. Het betreft hier zowel mondelinge communicatie als schriftelijke communicatie.

Indicator	Criteria
Toegankelijkheid	<ul style="list-style-type: none"> - hanteert een duidelijke en logische structuur (opbouw is logisch, hoofdlijn is steeds goed te volgen, de kernboodschap is duidelijk, steeds is duidelijk hoe een onderdeel past in het grotere geheel) - gebruikt vaktaal correct en op de doelgroep afgestemd - is to-the-point, weidt niet onnodig uit - gebruikt (voor)beelden die gemakkelijk te onthouden zijn - gebruikt hulpmiddelen effectief <p><i>Specifiek m.b.t. mondeling communiceren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - spreekt vlot, zonder al te veel aarzelingen - is gemakkelijk verstaanbaar, hanteert een goed tempo, heeft energieke/enthousiaste verteltoon <p><i>Specifiek m.b.t. schriftelijk communiceren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - tekst is in één keer lezen begrijpelijk - spelling en grammatica zijn correct - lay-out is verzorgd
Sensitiviteit	<ul style="list-style-type: none"> - bezit inlevingsvermogen: vormt zich een betrouwbaar beeld van wat anderen bedoelen (te zeggen); begrijpt lichaamstaal van anderen - doet moeite een ander te begrijpen: luistert actief (stelt open vragen, vraagt door, checkt eigen interpretaties) - reageert op anderen met begrip voor hun positie of motieven, ook als hij/zij het er niet mee eens is (oordeelt niet te snel) - controleert of boodschap is overgekomen: vat samen, stelt vragen, nodigt uit tot reactie - houdt rekening met gangbare normen en waarden in de organisatie(cultuur) en bij klanten, ook als deze niet stroken met die van hem/haarzelf - praat met respect over klanten, collega's, de organisatie (praat/klaagt niet achter hun rug om) - behandelt anderen met respect; valt niet aan en beledigt niet, wil niet scoren ten koste van anderen
Overtuigingskracht	<ul style="list-style-type: none"> - onderbouwt standpunten/keuzes met argumenten - argumenten worden toegelicht en onderbouwd - argumentatie is consistent en volledig: geen tegenspraken of hiaten - gebruikt gezaghebbende bronnen om argumenten toe te lichten <p><i>Specifiek m.b.t. mondeling communiceren:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - lichaamstaal is in overeenstemming met wat er gezegd wordt - toont persoonlijke betrokkenheid bij zijn/haar verhaal - gaat in op bezwaren, reageert niet defensief, vraagt naar argumenten en weerlegt deze zo mogelijk

3. Klantgerichtheid

Omschrijving: richt het werk in naar de behoefte van de klant, zet zich in om aan wensen en verwachtingen van klanten te voldoen

Indicator	Criteria
Klant- en servicegericht	<ul style="list-style-type: none">- neemt wensen van klanten als uitgangspunt van activiteiten, denkt activiteiten door op consequenties voor klanten- reageert tijdig op verzoeken of vragen van klanten en collega's- checkt of aan verwachtingen is voldaan- maakt duidelijke afspraken met klanten en houdt zich daar aan- reageert direct en oplossingsgericht op klachten, schuift klachten niet af- vraagt door op wensen van klanten en collega's
Relatiegericht	<ul style="list-style-type: none">- maakt gemakkelijk contact (verbaal/non-verbaal) met klanten (stelt hen op hun gemak, laat een positieve eerste indruk achter)- is tactvol en diplomatiek- praat met respect over klanten, collega's, de organisatie

4. Competentie Ethisch handelen

Omschrijving: 'HBO-bachelors zijn geen eenzijdige toepassers, maar beroepsbeoefenaren die relaties moeten leggen met maatschappelijke en soms ethische vraagstukken (maatschappelijke betrokkenheid). Het wordt steeds belangrijker economen op te leiden die zichzelf vragen stellen over de relatie tussen winstmaximalisatie op de korte termijn en het vertrouwen in het economisch stelsel op de langere termijn en hen voor te bereiden op een werkzaam leven waar aandacht voor duurzaamheid meer centraal komt te staan (ethisch handelen). Het gaat om het bewustzijn van de betekenis van aangeleerde kennis en vaardigheden in hun maatschappelijke context. Van studenten mag worden verwacht dat zij beschikken over het vermogen om kennis kritisch te beoordelen aan de hand van morele waarden¹.

Indicator	(gedrags)criteria
maatschappelijk betrokkenheid	<ul style="list-style-type: none">• benoemt dilemma's vanuit ethische, sociale en milieubelangen• toont interesse in actuele maatschappelijke discussies binnen het beroepsdomein• handelt met respect voor medemens en milieu• maakt een beargumenteerde afweging tussen maatschappelijke, sociale ethische en milieubelangen en de bedrijfsbelangen (<i>people, planet en profit</i>)•
ethisch handelen	<ul style="list-style-type: none">• toont normbesef (compliance) en reflecteert hierop• handelt integer• handelt volgens de beroepscode en bijbehorende ethische principes• werkt zorgvuldig in relatie tot medemens en omgeving•

Relatie met andere competenties

Ethisch handelen hangt nauw samen met de competentie vakkundigheid: het kritisch kunnen beoordelen van informatie aan de hand van waarden en de competentie ontwikkelingsgerichtheid.

Ontwikkeling

Een student handelt ethisch als hij in verschillende situaties laat zien over maatschappelijke betrokkenheid te beschikken en daarnaar te handelen: hij doet dit zelfstandig, frequent en/of ook in meer complexe omstandigheden. Complex in dit verband zijn bijvoorbeeld situaties of organisaties waar ethisch handelen niet hoog op de agenda staat.

¹ Uit 'Kwaliteit als opdracht', hbo-raad, augustus 2009

5. Competentie Interculturele sensitiviteit

Omschrijving: Is zich bewust van de eigen en andere culturen. Weet adequaat te handelen en te communiceren binnen een andere cultuur.

Indicator	(gedrags)criteria
Inlevingsvermogen	<ul style="list-style-type: none">• toont tijdens het werken met cliënten en collega's uit andere landen of culturen interesse in hun culturele achtergrond• evalueert het eigen gedrag op effectiviteit in relatie tot andere culturen• brengt overeenkomsten en verschillen tussen persoonlijke waarden, normen en gedragingen en de eigen cultuur en die van anderen adequaat in kaart• signaleert cultureel gevoelige punten en past gedrag hierop aan• past cultuurtheoretische modellen toe op internationale organisaties•
Internationale samenwerking	<ul style="list-style-type: none">• maakt gemakkelijk contact met personen uit andere culturen• zet zijn (internationale) netwerk in en onderhoudt dit netwerk• past zich snel aan het werkklimaat van andere (sub)culturen• toont respect bij werken in en met andere culturen• verbindt vanuit een leiderschapsrol mensen vanuit verschillende culturen en/of landen tot een resultaatgericht team•

Relatie met andere competenties

Interculturele sensitiviteit hangt nauw samen met goed kunnen communiceren en samenwerken. Communicatie en samenwerking zijn nodig om tot het juiste resultaat te komen.

Ontwikkeling

Interculturele sensitiviteit is alleen te ontwikkelen in situaties waarin sprake is van het werken in en met andere culturen. Deze competentie wordt dus met name in internationale situaties (internationaal semester, internationale uitwisseling, etc.) ontwikkeld. Een student is intercultureel sensitief als hij in meerdere, verschillende situaties kan laten zien intercultureel sensitief te handelen, ofwel zijn gedrag aan te passen aan de situatie: hij doet dit zelfstandig, frequent en ook in meer complexe situaties.

6. Competentie Ontwikkelingsgericht handelen

Omschrijving: in staat en gemotiveerd om van een afstand te kunnen kijken naar het eigen handelen in studie en praktijksituaties in relatie tot de maatschappij / de methode (reflecterend vermogen) en van elke situatie te leren. Na reflectie is de student in staat om acties te formuleren na ervaringen en feedback (zelfregulerend vermogen).

Indicator	(gedrags)criteria
Reflecterend vermogen	<ul style="list-style-type: none"> • staat open voor andere visies en methoden • ziet eigen perspectieven,denkpatronen, (voor)oordelen en overtuigingen en stelt deze ter discussie • vraagt feedback over eigen aanpak en resultaten • bezint zich op talenten en persoonlijke beperkingen, drijfveren, sterke en zwakke kanten van het eigen functioneren • geeft op basis van ervaring / inzichten aan wat er beter kan in eigen gedrag •
Zelfregulerend vermogen	<ul style="list-style-type: none"> • formuleert leervragen en -behoeften • zoekt situaties om te leren • durft risico's te nemen en de comfortzone te verlaten • past gedrag zonodig aan op basis van feedback en inzichten • laat zien het geleerde in andere situatie te kunnen toepassen (transfer) • betreft anderen tijdig bij het eigen leerproces •

Relatie met andere competenties

Ontwikkeling van competenties is pas mogelijk als er sprake is van ontwikkelingsgerichtheid. In die zin vormt deze competentie de basis voor alle overige competenties.

Ontwikkeling

Een student beschikt over ontwikkelingsgerichtheid als hij niet alleen op alle competenties vooruitgang weet te boeken, maar ook kan aangeven onder welke omstandigheden leren/ontwikkelen bij hem bevorderd wordt. Een student is vooral ontwikkelingsgericht als hij dit zelfstandig doet, d.w.z. als hij uit zichzelf het initiatief neemt zijn gedrag bij anderen te evalueren. Complexe situaties in deze zijn situaties waarin sprake is van stevige kritiek, of van beoordelingen waarmee hij het niet eens is, of waar geen cultuur heerst van elkaar (opbouwende) feedback geven.

Bijlage 2: Lesprogramma's

1. Lesprogramma voor het vak 'Belastingrecht' Minor FAO

Boeken: Theorieboek inkomstenbelasting (uitgeverij Boom fiscale uitgevers) en werkboek inkomstenbelasting (Uitgeverij Boom fiscale uitgevers)

In de lessen wordt toegewerkt naar het kunnen invullen van een aangifte inkomstenbelasting. Gestart wordt met het doornemen van de Wet op de inkomstenbelasting (de eerste 5 weken) en vervolgens wordt in de laatste twee lessen geoefend met het aangifteprogramma.

Week 1: Inleiding in het belastingrecht (algemene bepalingen en raamwerk Wet IB 2001)

Stof: H 1 en 2 theorieboek

Opgaven: vraagstukken H2 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 en 8

Week 2: Heffingsgrondslag bij inkomen uit werk en woning (box 1):

- eigen woning
- salaris

Stof: H 4 (4.19 t/m 4.46) en 11

Opgaven: vraagstukken H4 14, 16, 28, 30, 35, 37, 43

Week 3: Heffingsgrondslag bij inkomen uit werk en woning (box 1):

- winst uit onderneming
- staken van een onderneming

Stof: H 3 en 4 (4.1 t/m 4.19)

Opgaven: vraagstukken H3: 1, 2, 3, 4, 25 en H4: 1, 2, 7

Week 4: Heffingsgrondslag bij aanmerkelijk belang (box 2) en heffingsgrondslag bij sparen en beleggen (box 3)

Stof: H 5 en 6

Opgaven: vraagstukken H5: 1, 5, 6, 8, 10, 11 en h6: 19

Week 5: Persoonsgebonden aftrek en heffingskortingen

Stof: H 7 en 9

Opgaven: vraagstukken H7: 7, 8, 9 en H9: 1, 2, 4

Week 6: Aangifte inkomstenbelasting 1

Oefenen met het aangifteprogramma aan de hand van cases

Casus 1 (aangifte Marianne Heuvels)

Casus 2 (aangifte Peter Koopman)

Week 7: Aangifte inkomstenbelasting 2

Oefenen met het aangifteprogramma aan de hand van cases

Casus 3 (aangifte Herman en Anita Jansen)

Casus 6 (aangifte Bart en Marieke Heethoven-Potter)

2. Lesprogramma voor het vak 'Omgaan met geld' Minor FAO

Doel: Student inzicht verschaffen in de psychologie van het omgaan met geld.

1.Gedragsstudies in het algemeen.

Welke studies verschaffen inzicht in het gedrag van de mens en welke verklaring geven zij voor dit gedrag.

2.De veranderende samenleving: van toegenomen welvaartstaat tot schuldenberg.

Hoe is de Nederlander van een spaarzame burger veranderd in een geldlenende consument.

3.Consumentgedrag.

Welke verklaring geeft de wetenschap der marketing voor het gedrag van de consument

4.Financieel gedrag :behavioral finance

Hoe proberen gedragseconomen het financiële gedrag van consumenten te verklaren ?

5.De Nederlander en geld

Hoe ziet de huidige situatie van de Nederlander eruit als het gaat om financiële zaken ?

6.Leren omgaan met geld

Welke instellingen of filosofieën zijn er om de consument beter om te laten gaan met geld:

- * Weet wat je besteed
- * NIBUD
- * CentIQ
- * Seven stages of Money Maturity
- * Gek met geld

7.Samenvatting

De student dient na ieder bijeenkomst informatie te zoeken over het behandelde onderwerp en dit de daarop volgende bijeenkomst toelichten. Deze informatie vormt het portfolio dat op het tentamen meegenomen kan worden en waarover tijdens de zitting een essay geschreven dient te worden aan de hand van enkele gestelde vragen.

3. Lesprogramma voor het vak 'Pensioen' Minor FAO

Doel: Student inzicht verschaffen in ons huidige pensioenstelsel en op hoofdlijnen kunnen adviseren voor de mogelijkheden van het treffen van een oudedagsvoorziening aan particulieren en kleine ondernemers.

Boeken/literatuur:

- Reader Pensioen theorie en opdrachten (84blz. H5 t/m 8 uit 'Financiële planning voor de particulier', leidraad voor pensioenadvies en inkomensverzekering van Anneke de Koning 2e druk), kosten +/- €23 te bestellen via de Océ readershop van de HvA.
- Naar eigen keuze 'Hoera, een goed pensioen!' over alles wat je moet weten en alles wat je kunt doen van Wink Sabée o.b.v. interviews met pensioenexpert Tim van Dasselaar, Uitgever Zespublishers, 1e druk april 2012, ISBN978908119008 prijs € 12,95 (normale prijs € 14,95) via de docent. Het boek kan worden aanbevolen voor studenten zonder enige voorkennis van pensioen. Bij de docent is tijdens het 1e college een inlijpexemplaar beschikbaar.
- Aanvullend (praktijk)materiaal van de docent.

Week 1 Inleiding pensioenen

Leerdoelen/onderwerpen:

- *Inleiding, wat is een pensioen.*
- *Hoe kunnen Nederlanders pensioen opbouwen in ons huidige pensioenstelsel / 3- pijler pensioensysteem? Korte geschiedenis van pensioenstelsel*
- *Juridische inleiding, verkrijgen van inzicht in de Pensioenwet en regelgeving over gelijke behandeling.*
- *De hoogte van je pensioen kunnen vaststellen.*

Week 2 H 4 Opbouw van het inkomen

Leerdoelen/onderwerpen:

- *Het pensioendoel kunnen bepalen.*
- *In grote lijnen kunnen uitleggen hoe het inkomen is opgebouwd in verschillende life events/scenario's*
- *Uitleggen op basis waarvan de overheid de hoogte van sociale uitkeringen bepaalt*
- *De hoogte van bepaalde sociale uitkeringen kunnen berekenen*
- *Verklaren en uitleggen op welke wijze een werknemer pensioen opbouwt*
- *Uitleggen op welke wijze een inkomenstekort in verschillende scenario's kunnen worden aangevuld.*
- *Opgaven 1 t/m 6 H 4 + evt. aanvullende opdrachten*

Week 3 H5 Scenario langlevens

Leerdoelen/onderwerpen:

- *Je pensioen verbeteren.*
- *Het inkomen bij het scenario lang leven in beeld kunnen brengen*
- *Adviezen kunnen geven rondom het scenario langlevens*
- *Een samengestelde interestberekening kunnen maken*
- *Kunnen informeren/ adviseren over de verschillende mogelijkheden voor pensioenopbouw*
- *Opgaven 1 t/m 6 H5 + evt. aanvullende opdrachten*

Week 4 H6 Scenario vroegtijdig overlijden

Leerdoelen/onderwerpen:

- *Het nabestaandenpensioen.*
- *Het inkomen bij vroegtijdig overlijden in beeld kunnen brengen*
- *Aangeven hoe het vermogen wordt verdeeld bij overlijden*
- *Kunnen informeren/adviseren m.b.t. consequenties bij vroegtijdig overlijden*
- *Opgaven 1 t/m 5 H6 + evt. aanvullende opdrachten*

Week 5 H7 Scenario arbeidsongeschiktheid

Leerdoelen/onderwerpen:

- *Kunnen aangeven wie er recht heeft op een arbeidsongeschiktheidsuitkering*
- *Inzicht hebben in de hoogte en duur van een WIA uitkering*
- *Tweede pijler arbeidsongeschiktheidspensioen*
- *Arbeidsongeschikt raken.*
- *Opgaven 1 t/m 6 H7 + evt. aanvullende opdrachten*

Week 6 H8 Scenario werkloosheid en scheiding

Leerdoelen/onderwerpen:

- *Aangeven wat de voorwaarden zijn om een uitkering te ontvangen in geval van werkloosheid*
- *De hoogte en duur berekenen van een werkloosheidsuitkering*
- *Financiële tekorten kunnen bepalen bij werkloosheid*
- *Advies geven wat je kunt doen bij ontslag en hoogte van de ontslagvergoeding kunnen bepalen*
- *Mogelijkheden voor het aanwenden van de ontslagvergoeding*
- *Hoofdstuk invloed levensgebeurtenissen waaronder scheiding op je pensioen*
- *Opgaven 1 t/m 6 H8 + evt. aanvullende opdrachten*

Week 7 Exogene factoren en ons pensioenstelsel, herhaling en praktijkopdracht.

- *Is ons pensioenstelsel houdbaar?*
- *De student kiest uit de behandelde lesstof een onderwerp voor de spreekuren en ontwikkeld rondom het onderwerp 'tools' voor de advisering en licht deze kort toe tijdens de bijeenkomst.*

4. Lesprogramma voor het vak 'Verzekeringen' Minor FAO

Doel: Op hoofdlijnen inzicht verschaffen in verschillende (sociale)verzekeringen en verzekeringsmogelijkheden voor particulieren en kleine ondernemers. Kunnen herkennen van risico's, preventiemaatregelen kunnen noemen en klanten kunnen doorverwijzen.

Boeken/literatuur:

Syllabus/reader; selectie uit NIBE WFT-basis (2009) en WFT-schade (2011), totaal 189 blz.

Te bestellen vanaf 1^e of 2^e week bij de docent, kosten +/- € 14,90.

Evt. aanvullend (praktijk)materiaal van de docent

Week 1 Inleiding

Kunnen onderscheiden van financiële risico's rondom aansprakelijkheid, bezit, inkomen en gezondheid. Beginselen van verzekeren, verzekeringsovereenkomst en aanverwante zaken. Inzicht verkrijgen in het belang van financiële afscherming.

- *H13.1 -13.20 basis; Verzekeringsovereenkomst*
- *H6.1 -6.7 en 7.1 – 7.9 basis; verzekeraars en distributiekkanalen*
- *Diverse opgaven*

Week 2 Risicobeheersing

Hoe kunnen we risico's analyseren en beperken?

- *H1.1 – 1.10 schade; risicobeheer voor particulieren*
- *H14.1 – 14.21 schade; risicobeheer voor MKB, riskmanagement*
- *Diverse opgaven*

Week 3 Particuliere verzekeringen

Wat zijn de meest voorkomende verzekeringen en hoe zien deze eruit?

- *H14.1 – 14.19 basis; schadeverzekeringen voor de particulier*
- *H15.1 – 15.11 leven; levensverzekeringen*
- *Diverse opgaven*

Week 4 Sociale verzekeringen

Hoe ziet ons sociale zekerheidsstelsel eruit en welke ontwikkelingen zijn er?

Volksverzekeringen en werknemersverzekeringen

- *Sociale verzekeringen onder scenario's/life events uit reader Pensioenen*
- *Materiaal docent*
- *Diverse opgaven*

Week 5 Zorg- en inkomensverzekeringen

Hoe kunnen we ons adequaat verzekeren tegen de kosten van ziekte en arbeidsongeschiktheid?

- *H13.1 – 13.18 schade; zorgverzekeringen (tevens belang voor epats)*
- *H11.1 – 11.10 schade; WIA aanvullingsverzekeringen*
- *H11.23 – 11.29 schade; arbeidsongeschiktheidsverzekeringen*

Week 6 Bedrijfsverzekeringen

Wat zijn de meest voorkomende verzekeringen en hoe zien deze eruit?

- *H16.1 – 16.8 basis; bedrijfsschadeverzekeringen MKB, nadruk op afschermen van aansprakelijkheidsrisico's ondernemers en zzp-ers*

Week 7 Koppeling naar de adviespraktijk en herhaling.

De student kiest uit de behandelde lesstof een onderwerp voor de spreekuren en ontwikkeld rondom het onderwerp 'tools' voor de advisering en licht deze kort toe tijdens de bijeenkomst. Herhaling en vragen.

Mogelijke gastspreker en/of excursie n.n.b.

5. Lesprogramma voor het vak 'Lenen en sparen' Minor FAO

Lenen

Te gebruiken literatuur bij de voorbereiding: WFT Consumptief krediet

Les

datum

centraal onderwerp & korte toelichting

1 Wat is lenen eigenlijk

het vooraf consumeren / investeren van toekomstige inkomensstromen
een integraal onderdeel van de maatschappij.
vergelijk balans van een bedrijf vs. Balans van een fiscale eenheid privé

2 Consumptief krediet & hypothecair credit

Salariskrediet, PL, CK op betaalrekeningen of creditcard
Studieschuld, het kopen van een huis

3 bedrijfsmatige financieringen

investering en cashflow planning
mama cash
micro kredieten

4 Consumptieve financiering binnen een aanbieding

auto, telefoon, keuken,
Uitwerken van concrete voorbeelden naar de praktijk van alledag.

5 aanvraag, beoordeling; vuistregels

is lenen wel of niet goed.
Ontwerpen en uitwerken van vuistregels die in de praktijk helpen bij de vraag of een lening verstandig is
en/of een lening eventueel aangevraagd moet worden om tot een 'schuldsanering en privé te komen'.

6 Schuldsanering

Wat is de praktijk van de schuldsanering, welke gevallen komen er wel voor en welke komen er niet voor
in aanmerking. De inrichting van de schuldsaneringpraktijk, de SVB.

7 herhaling

Sparen en Beleggen

Te gebruiken literatuur ter voorbereiding van het onderstaande: Wft Beleggen

Les

datum

centraal onderwerp & korte toelichting

1 Sparen

De rol van geld als ruilmiddel, sparen of lenen...
enkelvoudige en samengestelde rente, variabele en vaste spaarvormen,
deposito garantiestelsel, de logica achter het sparen

2 Beleggen

Wat is beleggen. Geldmarkt en kapitaalmarkt, de oorsprong van het
beleggen (Private equity & de haringvisserij in de oostzee)

3 Wat is een aandeel

Wat is een bedrijf. IB versus rechtspersoon. De BV en de NV. Aandeel-
houderschap, Eigen vermogen vs. Vreemd vermogen. Openbare handel
in participaties en aandelen. De rol van het aandeel in een portefeuille.

4 Wat is een obligatie, wat is een beleggingsfonds

Wat is een lening, VV vs. EV, renterisico, de positie van de schuldeiser
de rol van de obligatie in een portefeuille, beleggingsfondsen,
actief en passief beheer

5 Risico vs. Rendement, portefeuille theorie & de opbouw van de zorgplicht

Hoe meten we risico. Risico; afgeleide van rendement. De portfolio theory
van Markovitz; de basis van de zorgplicht. Zorgplicht bezien vanuit bank en
client.

6 Samenstellen van een effectenportefeuille

De 5 / 6 beleggingsprofielen, de SAA, Life cycle fondsen en mixfondsen,
passieve beleggingsportefeuilles

7 Herhaling

6. Lesprogramma 'Spreekuuropdrachten' Minor FAO

1 (Opstellen Protocol en Procedure Spreekuur (2x2 studenten)

- Schrijven handleiding/reader spreekuur
- Wat is BOOT?
- Werkwijze gedurende gesprek: ontvangst, verwachtingen communiceren, intake, advies, vervolg gesprek, opslaan intakes en adviezen)
- Achterwacht expertdocenten
- Hoe verwijst je door?
- Geheimhoudingsplicht
- Afronding en overdracht
- Handelingswijze klanten met moeilijk of agressief gedrag
- Contactgegevens coördinatoren, locaties
- Faciliteiten in BOOT

Studenten kunnen voor input, informatie en advies terecht bij coördinatoren of HJS studenten.

2 Ontwerpen Intakeformulier (Papier of digitaal)

- Aan de hand van bestaande intake formaat Financieel adviseur
- Wilfred Korthouwer begeleidt/geeft advies

3 (Actuele) Sociale kaart maken (x 4 BOOT locaties)

- Omschrijving van de doelgroep. Voor welke mensen organiseer je spreekuur? Wat kan je hier al te weten over komen (bijvoorbeeld na te vragen bij andere instanties). Welke vragen zullen veel voorkomen
- Inventarisatie van andere instanties en instellingen naar wie kan worden doorverwezen of die naar Financieel Spreekuur doorverwijzen
- Rondleiding door de buurt organiseren voor medestudenten, zodat de kaart levend wordt.

4 Communicatieplan voor wijk (x 4 BOOT locaties)

- Folder ontwerp (in samenspraak communicatiemedewerker BOOT)
- Presentaties houden voor samenwerkingpartners en consumenten (in samenspraak coördinator)
- Welke doelgroep wil je bereiken? Hoe wordt deze bereikt?

6 Beleidsplan / Visieplan

- Hoe kunnen studenten en HvA een bijdrage leveren aan kwesties rondom geldzaken van Amsterdamse burgers?
- Welke andere diensten of activiteiten zou de Minor kunnen organiseren behalve spreekuur. (workshop? Presentatie of lessen)
- Is er een andere doelgroep die advies nodig heeft?

7. Lesprogramma 'Gespreks- en adviesvaardigheden' Minor FAO

Studiemateriaal: hand-outs tijdens de les

Les 1:

Algemene informatie over BOOT en haar activiteiten, het belang van interne afstemming met externe partijen (ketenpartners, commerciële partijen en actieve buurtbewoners) en afstemming met HJS en MWD i.v.m. doorverwijzen en samenwerking en informatie over het vastleggen van gesprekken en het delen van die informatie met elkaar (zowel intern als extern). Sociale vaardigheden, beleefdheid, representatief zijn. Het schrijven van korte gespreksverslagen en het belang van privacy/geheimhoudingsplicht. De overdracht van informatie van cliënten bij een vervolgspraak, de indeling van de groepen + het aantal studenten per dagdeel voor het voeren van gesprekken en het doen van onderzoek. Houding van een professional + de onderstreping van de verwachte en noodzakelijke hoge mate van zelfstandigheid en verantwoordelijkheid.

Inleiding in het gesprek:

Theorie en casus: Start van het gesprek (handen schudden of juist niet (diversiteit), social talk, tijdsindicatie, bruggetje naar het werkelijke gesprek: passief en actief luisteren. Verbale/non-verbale communicatie, spiegelen, cliënt op z'n gemak stellen. Het stellen van open vragen (+ het herformuleren van gesloten vragen naar open vragen), samenvatten. Empathie. Huiswerk: site van BOOT bekijken + intakeformulier bekijken (voorbeeld in bijlage hieronder).

Les 2:

Theorie en casus: Van groot naar klein: van een heel verhaal naar de specifieke **klantvraag (signalering problematiek)**. Waarbij kun je helpen en voor welke vragen stuur je iemand door (sociale kaart). Open en gesloten vragen (herhaling), tussentijds samenvatten, herhaling verbale/non-verbale communicatie, kennis van de sociale kaart en het belang van het netwerk in deze. N.a.v. casus: intakeformulier invullen (zie voorbeeld in bijlage).

Opdracht ter kennismaking met, en ter voorbereiding op de beroepspraktijk: studenten maken een afspraak met studenten die op dat moment bij het inloopsprek uur werkzaam zijn of studenten die in het semester (februari/juli) praktijkervaring hebben opgedaan). Zij kunnen dan vragen stellen als: 'wat voor een soort vragen krijg jij? Do's en don'ts uit de beroepspraktijk, etc.'. De vragen dienen zij per groep te formuleren alvorens zij in gesprek gaan. Verslag schrijven en voorbereiding op korte presentatie in les 3.

Les 3:

Korte presentatie a.h.v. huiswerkopdracht les 2

Lichaamstaal en stemgebruik, sociale vaardigheden en empathie aan de hand van casus waarbij ook weer het scherp/helder krijgen van de specifieke klantvraag wordt geoefend.

Oefening afsluiting gesprek, samenvatten en het maken van afspraken.

Huiswerk: Verslag van gesprek met als doel een collega te informeren die het gesprek vervolgen zal.

Les 4:

Training interculturele sensitiviteit a.h.v. klantgesprekken door Inge van Oeveren + Susan Swaan.
Verslag van gesprek op papier.
De training duurt 3/3.5 uur. Informatie over de dag/het tijdstip volgt.

Les 5:

Casus a.h.v. les in week 3: **(Pensioenrisico's bij werknemers en kleine zelfstandigen.**

Welke pensioenrisico's zijn bij o.a. ontslag, arbeidsongeschiktheid, overlijden, scheiding, emigratie en bij beëindiging/staking van de onderneming. Kunnen inschatten van de financiële consequenties.) Dit in combinatie (indien mogelijk) met sparen of lenen (a.h.v. theorie sparen/lenen)

Centraal in deze les: advies of doorverwijzen. Gebruik sociale kaart.

Verslag van gesprek op papier + uitzoeken klantvraag i.v.m. formulering advies. Advies op papier (expertwacht indien mogelijk) + vervolg gesprek door collega in les 6

Hoofdstuk: Presenteervaardigheden lezen voor volgende les.

Les 6:

Korte bespreking presentatie einde blok 2 (per stadsdeel een groep die gezamenlijk een presentatie houdt van hetgeen zij in blok 2 ervaren, onderzocht of ontwikkeld hebben hebben).

Vervolg gesprek (en overname van collega) casus week 5.

Per groep een plan van aanpak schrijven op de gekozen opdracht van onderzoek (bijvoorbeeld het aanvullen van de sociale kaart (!)).

Het plan van aanpak wordt tijdens de les geschreven. Feedback hierop wordt door klasgenoten en docent gegeven.

Huiswerkopdracht: afronden plan van aanpak en insturen aan docent.

Les 7:

Retour plan van aanpak GO/NO GO.

Voorbeeld van een goed klantgesprek en een klantgesprek dat niet goed gaat.

Nabespreking lessen, do's en don'ts + verwachting van de beroepspraktijk.

8. Lesprogramma Wonen & Welzijn

Datum	Thema Werkcollege	Programma	Lesstof	Opdracht
Week 1 05-09-2012	Wat is de Amsterdamse Wijk aanpak? Wat speelt er in wijken en hoe raakt dit bewoners van Amsterdam.	<ol style="list-style-type: none"> Klassikale kennismaking Excursie naar Amsterdam Oost Klassikale terugkoppeling in BOOT Oost. 	<p>Voor deskresearch:</p> <p>Websites: Woning-Corporaties, Stadsdelen, gemeente Amsterdam.</p> <p>Publicaties over leefbaarheid.</p>	<p>In werkgroep <i>Opdracht:</i> Wijkscan maken van stadsdeel oost.</p> <p><u>Huiswerk week 2</u></p> <p><i>Fieldresearch</i> Toegewezen Stadsdeel: Zuidoost, West of Nieuw-West.</p> <p><i>Deskresearch</i> Stadsdeel Oost + toegewezen stadsdeel.</p> <p><u>Inleveren week 2</u> Uitkomsten desk en fieldresearch</p>
Week 2 12-09-2012	Wonen en Welzijn zijn onlosmakend aan elkaar verbonden.	<ol style="list-style-type: none"> Introductie Wonen en woning-Corporaties Gastcollege Professional uit het werkveld wonen in grootstedelijke context. 	<p>Factsheet Wonen in Amsterdam 2011</p> <p>Leefbaarheid (handout) + Minimaal 1 andere bron naar keuze om je presentatie te onderbouwen.</p>	<p><u>Huiswerk week 3</u></p> <p>Theorie bestuderen: <i>Factsheet Wonen in Amsterdam 2011</i> <i>Leefbaarheid.</i></p> <p>Koppelen theorie aan desk en fieldresearch</p> <p><u>Vorbereiden week 3</u> Presentatie van 10-15 minuten van "jouw" stadsdeel</p>

Week 3 19 sep 2012	Wonen en Financiën en de wisselwerking hiervan.	1. Presentaties van werkgroepen 2. Instructie Toeslagen	Website: Belastingdienst: Huurtoeslag Reader <i>Sociale Zekerheid</i> (handout)	<u>Huiswerk week 4</u> Bestuderen: Reader <i>Sociale Zekerheid</i> en de site van de belastingdienst. Oplossen 2 casusopdrachten. (handout)
Wonen				
Week 4 26-09-2012	Wat is armoede? Leefomstandigheden van gezinnen die leven op de armoedegrens.	1. Casusopdrachten bespreken. 2. Video uitzending Zembla: "Mama, zijn wij arm?" 3. Nabespreking video	Reader <i>Schuldhelpverlening en minimawijzer</i>	<u>Huiswerk week 5</u> Bestuderen Reader <i>Schuldhelpverlening en minimawijzer</i> . Oplossen groepsopdracht <i>Minima</i> (handout) in werkgroep en korte presentatie (5-10 min) voorbereiden.
Armoede				
Week 5 03-10-2012	Hoe ziet de sociale kaart van Amsterdam eruit en hoe gebruik ik deze?	1. Korte presentaties Minima opdracht 2. Instructie Sociale Kaart en werkloosheid.	Reader: <i>De Spanning tussen welvaart en welzijn</i> .	<u>Huiswerk week 6</u> Bestuderen: Reader: <i>De Spanning tussen welvaart en welzijn</i> . (handout) Oplossen: groepsopdracht Sociale Kaart (handout)
Armoede				
Week 6 10-10-2012	Welzijn Nieuwe Stijl en Bewonersparticipatie	1. Introductie (psychosociale) gezondheidszorg, GGD 2. Gastcollege Professional WMO	Reader: <i>Welzijn Nieuwe Stijl</i>	<u>Huiswerk week 7</u> Bestuderen reader: <i>Welzijn Nieuwe Stijl</i> .
Gezondheid				
Week 7	Trends in de maatschappelijke	1. Terugblik op stof		<u>Huiswerk week 8</u>

17-10-2012

Gezondheid

sector en het effect
op de ontwikkeling
van bewoners.

week 1-6.

2. Klassikale discussie
over Welzijn Nieuwe
Stijl en andere
maatschappelijke
ontwikkelingen.
3. Toets bespreken

Vorbereiden
Toets (handout)

Bijlage 3: Mini- OER Financieel Advies en Ondersteuning

A. Competenties van de minor

Binnen deze minor staan de volgende competenties centraal:

1. Vakkundigheid
2. Analytisch vermogen
3. Communicatie en advies vaardigheid
4. Interculturele sensitiviteit
5. Ethisch/Empatisch vermogen
6. Communiceren
7. Presenteren

B. Onderwijsprogramma

De minor Financieel Advies en Ondersteuning omvat de volgende onderdelen met de daarbij vermelde studielast (totaal 30 studiepunten):

1. Minordeel “Verzekeren” (VZK) 2 studiepunten (56 sbu)

Minorvolg+ code:VZK

Om dit minordeel te behalen dient de student de volgende competenties middels het uitvoeren van een opdracht en toets aan te tonen:

- 1- Vakkundigheid
- 2- Analytisch vermogen

Werkvorm: Hoorcollege, gastcollege en excursie

Toetsvorm: Schriftelijke toets en opdracht

Normering: 1.0 – 10.0

Dit minoronderdeel is behaald als de normering minimaal 5.5. is.

2. Minordeel “Lenen” (LNN): 2 studiepunten (56 sbu)

Minorvolg+ code:LNN

Om dit minordeel te behalen dient de student de volgende competenties middels het uitvoeren van een toets aan te tonen:

- 1- Vakkundigheid
- 2- Analytisch vermogen

Werkvorm: Hoorcollege en excursie naar het Geldmuseum

Toetsvorm: Schriftelijke toets

Normering: 1.0 – 10.0

Dit minoronderdeel is behaald als de normering minimaal 5.5. is.

3. Minordeel “Sparen en beleggen” (SBE): 2 studiepunten (56 sbu)

Minorvolg+ code: SBE

Om dit minordeel te behalen dient de student de volgende competenties middels het uitvoeren van een toets en deelname aan een excursie aan te tonen:

- 1- Vakkundigheid
- 2- Analytisch vermogen

Werkvorm: Hoorcollege, excursie

Toetsvorm: Schriftelijke toets en opdracht

Normering: 1.0 – 10.0

Dit minordeel is behaald als de normering van onderdeel minimaal 5.5. is.

4. Minordeel “Omgaan met geld” (GEL): 2 studiepunten (56 sbu)
Minorvolg+ code: GEL

Om dit minordeel te behalen dient de student de volgende competenties middels het uitvoeren van een opdracht aan te tonen:

- 1- Vakkundigheid
- 2- Communiceren
- 3- Presenteren

Werkvorm: Hoorcollege

Toetsvorm: Opdracht

Normering: 1.0 – 10.0

Dit minordeel is behaald als de normering van ieder onderdeel minimaal 5.5. is.

5. Minordeel “Fiscaal”(FIS): 2 studiepunten (56 sbu)
Minorvolg+ code: FIS

Om dit minordeel te behalen dient de student de volgende competenties middels het uitvoeren een toetsen en deelname aan een excursie aan te tonen:

- 1- Vakkundigheid
- 2- Analytisch vermogen

Werkvorm: Hoorcollege, en excursie

Toetsvorm: Schriftelijke toets.

Normering: 1.0 – 10.0

Dit minoronderdeel is behaald als de normering van ieder onderdeel minimaal 5.5. is.

6. Minordeel “Wonen en welzijn” (WWE): 2 studiepunten (56 sbu)
Minorvolg+ code: WWE

Om dit minordeel te behalen dient de student de volgende competenties middels het uitvoeren van een opdrachten aan te tonen:

- 1- Communiceren
- 2- Presenteren
- 3- Interculturele sensitiviteit

Werkvorm: Werkcollege

Toetsvorm: Presentatie

Normering: 1.0 – 10.0

Dit minoronderdeel is behaald als de normering van ieder onderdeel minimaal 5.5. is.

7. Minordeel “Pensioen”: (PEN) 2 studiepunten (56 sbu)
Minorvolg+ code: PEN

Om dit minordeel te behalen dient de student de volgende competenties middels het uitvoeren van opdrachten en toetsen aan te tonen:

- 1- Vakkundigheid
- 2- Analytisch vermogen
- 3- Communiceren
- 4- Empatisch vermogen

Werkvorm: Hoorcollege

Toetsvorm: Schriftelijke toets

Normering: 1.0 – 10.0

Dit minoronderdeel is behaald als de normering van ieder onderdeel minimaal 5.5. is.

8. Minordeel “Grootstedelijke problematiek” (GSP): 3 studiepunten (84 sbu)

Om dit minordeel te behalen dient de student de volgende competenties middels het uitvoeren van een opdracht aan te tonen:

- 1- Vakkundigheid
- 2- Analytisch vermogen
- 3- Communiceren
- 4- Presenteren
- 5- Interculturele sensitiviteit

Werkvorm : Hoorcolleges

Toetsvorm : Opdracht

Normering: 1.0 – 10.0

Dit minoronderdeel is behaald als de normering minimaal 5.5. is.

9. Minordeel “Gespreksvaardigheden” (GVA): 3 studiepunten (84 sbu)

Minorvolg+ code: GVA

Om dit minordeel te behalen dient de student de volgende competenties middels het uitvoeren van een opdrachten aan te tonen:

- 1- Communiceren
- 2- Presenteren
- 3- Empatisch vermogen

Werkvorm: Werkcollege

Toetsvorm: Presentatie

Normering: 1.0 – 10.0

Dit minoronderdeel is behaald als de normering van ieder onderdeel minimaal 5.5. is.

10. Minordeel “Boot project”: (BPR) 10 studiepunten (280 sbu)

Minorvolg+ code: BPR

Om dit minordeel te behalen dient de student de volgende competenties middels het uitvoeren van opdrachten en toetsen aan te tonen:

- 1- Vakkundigheid
- 2- Analytisch vermogen
- 3- Communiceren
- 4- Empatisch vermogen

Werkvorm: Projectuitvoering

Toetsvorm: Opleveren project

Normering: 1.0 – 10.0

Dit minoronderdeel is behaald als de normering van ieder onderdeel minimaal 5.5. is.

Verdeling minordelen/modulen minor over blokken met studiepunten

	Blok 1	Blok 2
Verzekeren		
2		
Lenen		
2		
Sparen en beleggen		
2		
Omgaan met geld		
2		
Fiscaal		
2		

Wonen en welzijn

2

Pensioen

2

Grootstedelijke problematiek**Grootstedelijke problematiek**

3

Gespreksvaardigheden**Gespreksvaardigheden**

3

BOOT**BOOT**

10

Totaal stp:**Totaal stp:****30****C. Normering Minor Financieel Advies en Ondersteuning**

Als alle minordelen zijn behaald worden alle 30 studiepunten binnen de major van de betreffende student geregistreerd, Het eindcijfer van de minor wordt berekend als het rekenkundig gemiddelde van de cijfers van de afzonderlijke minordelen, waarbij de studiepunten als wegingsfactor dienen.

D. Tijdvakken en frequentie van toetsen

Tot het afleggen van de toetsen binnen de minor, wordt binnen het collegejaar waarbinnen de minor wordt aangeboden tenminste tweemaal gelegenheid gegeven, de eerste maal direct aansluitend op het onderwijs in het desbetreffende minordeel/module.

E. Verantwoordelijkheden binnen de minor

Verantwoordelijk teammanager:	P.M. van Straten (afdeling HES Deeltijd)
Verantwoordelijk coördinator:	J.W. Landman (coördinator Minor Beleggen)
Verantwoordelijke examencommissie:	HES Hogeschool voor Economische Studies , cluster Finance

Deze minor is vastgesteld op 1 juli 2010 door de directeur van de HES Hogeschool voor Economische Studies met instemming c.q. advies van de deelraad en na advies van de examencommissie en de opleidingscommissie.

Bijlage 4: Koppeling, HBO – en BBA standaard, DEM competenties en Dublin descriptoren

<p>HBO standaard# De standaard laat zien dat in bacheloropleidingen de beroepspraktijk en het praktijkonderzoek onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Ui: 'Kwaliteit als opdracht', HBO-raad, augustus 2009. # (nadere verbijzondering m.b.t. BBA standaard# De BBA-standaard is het ijkpunt voor economische opleidingen, HBO-raad, 24 juni 2011. # is aangegeven)</p>	<p>DEM- opleidingsprofiel</p>	<p>Dublin Descriptoren</p>
<p>Standaard 1: een gedegen theoretische basis Integratie van kennis, vaardigheden en attitude past bij het opleiden van startbekwame beroepsbeoefenaren. Studenten beschikken over de theoretische bagage (basiskennis en vakspecifieke kennis), die hen de basis biedt om kritisch en creatief naar hun eigen vakgebied te kijken.</p> <p>Kernvakken uit de BBA standaard (van belang voor de internationale bedrijfsvoering en vormgeving en innovering van processen):</p> <ul style="list-style-type: none"> - accounting - business law and ethics - economics - finance - management information systems - marketing - organizational behavior - quantitative techniques - strategic management 	<ul style="list-style-type: none"> • Body of Knowledge and Skills • Uitvoeren beroepstaken en -handelingen en de competenties: <p>Innovatief vermogen → indicator:</p> <ul style="list-style-type: none"> • visie en strategie • creativiteit <p>Vakkundigheid → indicatoren:</p> <ul style="list-style-type: none"> • conceptueel vermogen • analytisch vermogen • oordeelsvermogen • onderzoekend vermogen 	<p>DD 1 Kennis en inzicht Heeft aantoonbare kennis en inzicht ten aanzien van een vakgebied voortbouwend op en overtreffend ten opzichte van het niveau van het voortgezet onderwijs. & Heeft aantoonbare kennis en inzicht die het mogelijk maken met behulp van gespecialiseerde handboeken te functioneren op een niveau waarin aspecten voorkomen waar kennis van de laatste ontwikkelingen op het vakgebied nodig is.</p>
<p>Standaard 2: het onderzoekend vermogen Bij professionele bachelors gaat het niet alleen om het vertalen van aangeleerde kennis van hoog niveau naar een praktijksituatie. In onze moderne samenleving is het cruciaal dat hbo-bachelors over een onderzoekend vermogen beschikken dat leidt tot reflectie, tot evidence based practice, en tot innovatie (van</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Body of Knowledge and Skills (methoden en technieken voor onderzoek) • Uitvoeren beroepstaken en -handelingen en de competenties: <p>Innovatief vermogen → indicator:</p> <ul style="list-style-type: none"> • visie en strategie • creativiteit <p>Ontwikkelingsgerichtheid</p>	<p>DD 2 Toepassen kennis en inzicht Is competent om argumentaties te ontwikkelen en verdiepen ten behoeve van probleemoplossing op het vakgebied & Kan het werk of beroep professioneel benaderen</p> <p>DD 3 Oordeelsvorming Kan relevante gegevens verzamelen en interpreteren (meestal op het vakgebied) ten behoeve van de oordeelsvorming & Weegt bij</p>

<p>producten, diensten en processen van de private als de publieke sector (BBA)).</p>	<p>→ indicatoren:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zelfregulerend vermogen • reflecterend vermogen <p>Vakkundigheid</p> <p>→ indicatoren:</p> <ul style="list-style-type: none"> • conceptueel vermogen • analytisch vermogen • oordeelsvermogen • onderzoekend vermogen 	<p>oordeelsvorming relevante sociaal-maatschappelijke, wetenschappelijke of ethische aspecten mee.</p> <p>DD 5 Leervaardigheden</p> <p>Bezit leervaardigheden die noodzakelijk zijn om een vervolgstudie aan te gaan die een hoog niveau van autonomie veronderstelt</p>
<p>Standaard 3: professioneel vakmanschap</p> <p>Het aanleren van kennis en vaardigheden die specifiek zijn voor de rol van de professional in een werkveld is van groot belang. De student legt een relatie tussen opleiding en beroepspraktijk. Ook het hebben van een internationale oriëntatie maakt onderdeel uit van het vakmanschap, evenals het beschikken over een (innovatieve en (BBA)) ondernemende houding</p> <p>(ook zijn het beschikken over goede adviesvaardigheden, rekening houden met internationale cultuurverschillen, het fungeren als een 'sparringpartner' en het zichzelf voortdurend ontwikkelen belangrijk (BBA)).</p>	<p>Uitvoeren beroepstaken en -handelingen en de competenties:</p> <p>Communiceren</p> <p>→ indicatoren:</p> <ul style="list-style-type: none"> • relatiegerichtheid • sensitiviteit • overtuigingskracht <p>Innovatief vermogen</p> <p>→ indicator:</p> <ul style="list-style-type: none"> • visie en strategie • creativiteit <p>Interculturele sensitiviteit</p> <p>→ indicatoren:</p> <ul style="list-style-type: none"> • internationale samenwerking • inlevingsvermogen <p>Ondernemend gedrag</p> <p>→ indicatoren:</p> <ul style="list-style-type: none"> • proactief • onderscheidend vermogen • doorzettingsvermogen • omgevingsgerichtheid <p>Ontwikkelingsgerichtheid</p> <p>→ indicatoren:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zelfregulerend vermogen • reflecterend vermogen <p>Resultaatgerichtheid</p> <p>→ indicatoren:</p> <ul style="list-style-type: none"> • doelgericht werken • procesgerichtheid • oplossingsgerichtheid <p>Samenwerken</p> <p>→ indicatoren:</p> <ul style="list-style-type: none"> • taakgericht • teamgericht • leiderschap <p>Vakkundigheid</p> <p>→ indicatoren:</p> <ul style="list-style-type: none"> • conceptueel vermogen • analytisch vermogen • oordeelsvermogen • onderzoekend vermogen 	<p>DD 2 Toepassen kennis en inzicht</p> <p>Is competent om argumentaties te ontwikkelen en verdiepen ten behoeve van probleemoplossing op het vakgebied & Kan het werk of beroep professioneel benaderen</p> <p>DD 4 Communicatie</p> <p>Is in staat om informatie, ideeën en oplossingen over te brengen & Kan informatie, ideeën en oplossingen overbrengen op een publiek bestaande uit specialisten of niet-specialisten.</p> <p>DD 5 Leervaardigheden</p> <p>Bezit leervaardigheden die noodzakelijk zijn om een vervolgstudie aan te gaan die een hoog niveau van autonomie veronderstelt.</p>
<p>Standaard 4: Beroepsethiek en maatschappelijke oriëntatie</p> <p>HBO-bachelors zijn geen eenzijdige toepassers, maar beroepsbeoefenaren die relaties moeten leggen met maatschappelijke en soms ethische vraagstukken, die</p>	<p>Uitvoeren beroepstaken en -handelingen en de competenties:</p> <p>Ethisch handelen</p> <p>→ indicatoren:</p> <ul style="list-style-type: none"> • maatschappelijke betrokkenheid • ethisch handelen <p>Vakkundigheid</p>	<p>DD 3 Oordeelsvorming</p> <p>Kan relevante gegevens verzamelen en interpreteren (meestal op het vakgebied) ten behoeve van de oordeelsvorming & Weegt bij oordeelsvorming relevante sociaal-maatschappelijke, wetenschappelijke</p>

<p>beschikken over een culturele bagage, die – in de ware betekenis van het woord – academische vorming hebben genoten. Het gaat om het bewustzijn van de betekenis van aangeleerde kennis en vaardigheden in hun maatschappelijke context. Van studenten mag worden verwacht dat zij beschikken over het vermogen om kennis kritisch te beoordelen aan de hand van morele waarden.</p>	<p>→indicatoren:</p> <ul style="list-style-type: none"> • conceptueel vermogen • analytisch vermogen • oordeelsvermogen • onderzoekend vermogen 	<p>of ethische aspecten mee.</p>
---	---	----------------------------------